

Зоран М. Јовановић

Моја река

уторак, јун 23, 2009 у 7:18 пре подне

Odrastao sam u selu kroz koje je proticala reka.

Kažem proticala jer sada gotovo da je nema. Što bi rekli neki "curka" tek da se kaže da je reka. Reka, koja je nekad bila bistra i čista sada se oseća na kanalizaciju koju izbacuju iz septičkih jama, po njoj plivaju plastične flaše od raznoraznih oplemenjivača, izbeljivača, itd. a u boljem slučaju po vodu to su boce Selinona, Zimola, Glifosava i ostalih insekticida, herbicida i sličnih stvari. Reka, u kojoj je nekad bilo klenova i od kilogram-dva.

Neću o ovoj reci, previše emocija mi se aktivira kad krenem da pričam o ljudskoj nebrizi, nemoralu, nesvesti...

Trudiću se da sačuvam tu reku u svojim sećanjima onakvu kakva je bila pre dvadesetpet-trideset godina.

***** Dakle, reka sa čijih obala su se nadvijale vrbe spuštajući svoje grane gotovo do površine vode, reka iznad koje su leteli vilini konjici, reka koja je povremeno umela da procveta od igre insekata koji izlaze iz njene dubine. Nije to cvetanje kakvo ima reka Tisa kad na njoj u junu-julu procveta tiski cvet, ali je lepo gledati kako iz vode izleću insekti i plešu nad površinom reke, a klenovi, ti divlji lovci na insekte, iskaču iznad vode i hrane se njima. Na toj reci postojalo je nekoliko gazova, plicaka, preko kojih su ljudi iz sela prelazili na drugu obalu do svojih njiva. Podviješ nogavice pantalona iznad kolena, i pregaziš, ili u kolima koje su vukli konji, prevezeš se preko. Postojao je i jedan stari, drveni most koji su izradili ljudi iz mog sela. Sećam se tog mosta, možda pogrešim godinu, iz 1976-1977 godine. Kao dugačka zmija pružao se nekih petnaestak metara preko reke na visini od par metara. Debeli drveni stubovi čvrsto su ga držali, a sam prelaz preko koga se hodalo napravljen je od neravnomerno rasporedjenih gredica, daščica. Sa jedne strane imao je rukohvat, za koga, pretpostavljam, nije bilo preporučivo držati se. Naravno, most je bio isključivo pešački i povezivao je pedesetak kuća sa druge obale reke sa selom, prodavnicama itd. Taj deo sela nosio je nadimak Hrvatska. Nikad mi nije bilo jasno zašto. Sećam se i radova na izgradnji novog mosta, betonskog, sa gvozdenim ogradama par godina kasnije. Puno kamiona, buldožera, radnika...veliko slavlje na otvaranju mosta kad su radovi bili završeni. Toliko dobro pamtim taj most koliko i prvu poplavu, godinu dana kasnije, koja ga je oborila. Ne sećam se da je bilo ko od stručnjaka, arhitekta koji su izradili taj most ikada bio odgovoran što se srušio od prve veće vode. Godinama je stajao tako, prepolovljen u obliku slova M, preko njega su dovitljivi ljudi dogradili ponovo drveni i tako godinama išli preko. Sada je tu neki novi most...vode koja bi ga, možda, zaljuljala više nema. Svaki moj odlazak u ribolov počinjao je od mosta. Nekako me je put tako vodio. Uzvodno od mosta bilo je puno mesta sa većim dubinama, virova u kojima su se kupali dečaci tokom leta. Najdublji je bio oko tri metra. Samo je par hrabrih smelo da zaroni u njegovu dubinu i sa dna izvuče kamen kao dokaz hrabrosti. U vreme kad se niko nije kupao tu sam najčešće na višnju, dudinju, šljivu ili ribicu lovio ribu.

Tu, uzvodno nalazila se i jedna vrba koja je jednu svoju debelu granu pružala gotovo do polovine reke. Često bih se popeo na tu granu, i odozgo, mušicom pipkao po površini vode varajući tako klenove. Negde 1980-81 u tom delu reke, najčešće u drugoj polovini avgusta počeli su da svraćaju cigani čergari. Podizali bi svoje šatore i tu boravili. Po selu bi se obično digla frka kako iz njiva počinje da nestaje kukuruz, krompir, paradajz...što naravno nikad nije dokazano, sve se svodilo na tračeve rekla-kazala. Jednom prilikom dok sam "varao" klenove galama i pljuskanje vode mi je skrenulo pažnju. Tridesetak metara dalje u vodu su ušle mlade ciganke, gole, i kupale se, prskale. Ja sam ih pritajeno gledao. Prvo iskustvo sa golim ženskim telom. Oduševljen to sam ispričao svojim

drugarima, narednog dana sva trojica sedeli smo na grani i čekali. Naravno, došle su. Kako su dolazili, tako su nakon dvadesetak dana nestajali, i sa njihovim odlaskom prestajale bi i priče o kradjama. Sa dolaskom jeseni obično bi se iznova aktuelizovala priča o "mečki" koju bi vidjali kasno uveče oni koji su se vraćali iz prodavnice, verovatno "pod gasom". Nizvodno od mosta sve do crkve svete Petke koja od kad ja pamtim nikad nije izgradjena, završena niti me je interesovala njena istorija jer je pripadala drugom selu, bilo je puno pličaka, brzaka i tek po koji vir u kome bi se kupali mlađji dečaci iz sela. Najpopularniji vir bio je onaj koji smo zvali "prva krivina". U tom delu reke takođe se lovio klen. Pravilo je bilo loviti ga na skakavca i to bacanjem pred drugu obalu u hladovinu. Bilo je puno parčića, ribolovački mereno, do lakta. Tako smo pokazivali koliki su. U tom delu reke upecao sam najveću ribu. Klen, naravno. U vezi sa tom ribom, i dan danas kad krene priča o ribolovu brat i ja se "posvadjamo" ko je u stvari nju upecao. On ili ja, ja ili on...svako je imao svoje zasluge.

Nekako u to vreme napisao sam jednu pesmicu, ako se to može nazvati pesmom, i posvetio je ovoj reci.
Pre nego završim ovu priču, stihove ću podeliti sa vama.

ПУСТА РЕКА

Са Радан планине, клизи и вијуга
кроз шуме и поља та немирна река
жуборећи ко да песму пева
а врбе над њом повиле гране
као да хладну воду пију.
Путниче, сврати, душу одмори
у хладовини под старом врбом
удакни ваздух, ослушни песму
птице је певају само за тебе
ваздухом чистим напуни плућа
О Пустој Реци другоме кажи
да и он сврати, види лепоту
и добре људе, што крај ње живе

Vreme je prolazilo, ja sam rastao, reka se smanjivala...kad odem u selo, leti, prošetam do nje. Pored novog mosta još uvek stoje tragovi starog polomljenog. Obale reke urasle su u šiblje, ševar...pored obala nabacano svakakvo djubre, povremeno neko prodje i baci šibicu pa to zapali i izgori. Ako se duže vreme ostane na jednom mestu, vrlo je verovatno da će neko naići traktorom vukući cisternu sa fekalijama iz septičke jame koju će jednostavno pustiti niz vodu. Do virova uzvodno gotovo je nemoguće doći od šiblja, a o ni koji su dolazili do njih sportski su izlovili klenu, dinamitom, jer klen nije mogao ni uzvodno ni nizvodno zbog pličaka. Gazevi više nisu aktuelni, svi prelaze preko mosta. Brzaci nizvodno postoje ali se mogu preskočiti jednom nogom. "Prva krivina" je još uvek prva, ali više nije vir, već pličak koji je voda sama stvorila.
A klen...ima ga, samo se više ne praćaka na udici kad ga izvadiš.
Kao da jedva čeka da ga neko izvuče iz te vode.

Moja reka...onakva kakvom je pamti.